

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN-2019-500

1.7.2019

Codan Forsikring

Retts hjelp

Twist om eierskap til kunstverk – Sammenheng med, eller sitt utspring i, arv?

Sikrede og hans bror var enearvinger etter sin stefar, og arvet blant annet ulike kunstverk. En kamerat av stefaren mente imidlertid at det forelå en avtale mellom ham og stefaren som tilsa at han var eneeier av enkelte av kunstverkene, og at han eide en halvpart av en rekke andre kunstverk. For de kunstverkene han anførte å ha en halv eierandel i, mente han at avtalen gav den lengstlevende rett til å råde over kunstverkene, blant annet ved salg. Selskapet av slo å dekke sikredes retts hjelpputgifter under henvisning til at tvisten hadde sammenheng med, eller sitt utspring i, arv, noe det var gjort unntak for i vilkårene. Nemnda kom til at tvisten hadde sammenheng med arv.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 100 000 (forsikringssum)

Saks fremstilling

Saken gjelder krav om erstatning for retts hjelpputgifter under innboforsikringen.

Sikrede har en retts hjelpdekning med følgende vilkår:

1.1 Utgifter til retts behandling

Selskapet dekker rimelige og nødvendige utgifter til advokat (...) når sikrede er part i twist i den egenskap angitt i forsikringsbeviset.

Med twist forstås at et krav er fremsatt og bestridt, helt eller delvis, muntlig eller skriftlig. (...)

2. Forsikringen omfatter ikke

(...)

b) Twist som har sammenheng med, eller sitt utspring i, (...) arv (...) samt skiftesaker.

(...)

Sikrede og hans bror var enearvinger etter stefaren, M, som levde i uskifte etter deres mors bortgang 31.12.10.

M har over flere år kjøpt kunst ved hjelp av vennen, R. R mente enkelte av gjenstandene tilhørte ham og andre var eiet i fellesskap mellom ham og M. R mente videre at han og M hadde avtalt at gjenstandene eid i fellesskap tilfalt lengstlevende når en av dem gikk bort.

Da saken ikke ble løst i minnelighet, tok R ut stevning ved tingretten. Av stevningen fremgår det blant annet:

(R) har ikke sett testamentets innhold, da han ikke er arving. (R) bestrider ikke testamentets gyldighet, slik at dette er ikke tema for saken. Det er for øvrig uomtvistet at testamentet ikke omtaler spesifikt de aktuelle tvistegjenstandene.

(R) og (M) var gode venner og ervervet diverse kunstverk og samlerobjekt i fellesskap. De avtalte og fordelte eierskap til disse seg imellom. Hva som er avtalt disse imellom ble også nedfelt skriftlig, hvorpå det fremgår at enkelte av gjenstander er eiet alene, av hhv. (M) og (R), og enkelte er eiet i fellesskap. Grunnlaget for (R) krav er således det som er avtalt med avdøde.

(R) bestrider for øvrig ikke at arvingene har overtatt avdødes eierandel i de verk og gjenstander (M) og (R) eide i fellesskap.

(...)

Som det fremkommer av avtalens ordlyd, jf. Bilag 4, gis den *"lengstlevende fullmakt til å styre over kunsten om dette skulle hende og bli aktuelt"*. Dette var sentralt for partene. Avtalens ordlyd opp mot partenes intensjon med denne klausulen synes klar. Når en av avtalepartene faller fra, skal den andre gis rett til å disponere over gjenstandene. Sammenholdt med formålet med innkjøpene, langsiktig investering, er den naturlige og mest nærliggende forståelsen at den lengstlevende skal kunne beslutte når og om verdiene av gjenstandene skal realiseres.

Boet og arvingene etter avdøde må respektere avtalen.

På bakgrunn av testamentarvingenes urettmessige beslag over felleseide kunstverk, ser (R) seg nødt til å primært å få fastsatt at han er medeier med 50 % og har beslutningsmyndighet over gjenstandene eiet i fellesskap, slik det fremgår av avtalen mellom (M) og (R). Dersom (M) var i live ville han og (R) måtte enes om eventuelle salg. Selv om avtalen gir lengstlevende slik råderett, vil (R) søke å rådføre seg med de saksøkte dersom det blir aktuelt med salg. Salgssummen vil selvsagt deles med de saksøkte, på lik linje som (R) og (M) ville delt denne.

For det tilfellet at retten legger til grunn at (R) er medeier med 50%, men ikke har en slik disposisjonsrett, reguleres partenes råderett over gjenstandene av sameieloven.

(...)

I saksøktes tilsvær bestrides det at R har eierskap i gjenstandene og det fremgår blant annet følgende:

All kunsten var i boligen til (M) da han døde, og således i hans besittelse. Den som er i besittelse av et løssøre er i utgangspunktet eier av løssøret, med mindre annet kan dokumenteres. Fra saksøkers side er det vist til håndskrevne notater/avtaler, som bare delvis er signert og datert. Denne side anfører at dette ikke er godt nok for å fravike utgangspunktet om at eierskapet tilhører den som innehar løssøret.

(...)

Sikrede søkte rettshjelpdekning for utgiftene til tvisten under sin innboforsikring. Selskapet avsto kravet under henvisning til at tvisten måtte anses for å ha "sammenheng med" eller sitt "utspring i" et arveoppgjør.

Sikrede krever erstatning for rettshjelputgiftene og anfører at utgiftene er omfattet av forsikringen. Tvisten har ikke sitt utspring i eller sammenheng med arv. R krever ikke arv fra avdøde. Han mener å ha eiendomsrett til eiendeler tilhørende boet. Hans krav ville vært det samme overfor avdøde, og tvisten ville før eller siden oppstått mellom R og M dersom M levde videre. Arveoppgjøret har derfor ingen betydning for tvisten. Avdøde var for øvrig ikke enig med R. Han har tidligere uttalt til sikrede, hans bror, og naboer at alt av kunst som er i huset tilhørte ham.

FSN-2824 gjaldt samme unntak, og her pekte nemnda på at tvisten ikke var å anse som en arvetvist, selv om tvisten kunne tilføre boet ytterligere midler. Tvisten bestod mellom arvingene. Det vesentlige for nemnda synes å ha vært at tvisten ikke gjaldt fordelingen av arven, men forhold som lå utenfor fordelingen. Dette må gjelde tilsvarende her, hvor saken gjelder forhold utenfor deling av arv etter avdøde.

De tidligere nemndsuttalelsene FSN-2824, FSN-5618, FKN-2010 og FinKN-2018-290 gjaldt alle tvist mellom arvingene. Alle de fire tvistene hadde betydning for størrelsen på boet som skulle fordeles. I den foreliggende sak er tvisten mellom testamentarvingene og en utenforstående tredjepart.

Det er brødrene som er saksøkt i saken, ikke boet. Brødrene har overtatt boet, og er dessuten enearvinger etter stefaren. Unntaket for rettshjelpavgifter for dødsbo kommer derfor ikke til anvendelse.

Selskapet avviser ansvar for rettshjelpavgiftene og anfører at tvisten har "sammenheng med" eller sitt "utspring i" arv og derfor unntatt. Begrepet "sammenheng med" er et vidt begrep. Den alminnelige språklige forståelsen av begrepet innebærer at det må være en tilknytning mellom arv og tvisten, men det er ikke krav om at arven er en direkte årsak.

Formuleringen "utspring i" betyr at det er tilstrekkelig at arv er en utløsende faktor og innebærer at unntaket kan anvendes på tilnærmet alle tvister som kan knyttes til arv. Selskapet viser til FSN-5618, FKN-2010-324 og FinKN-2018-290, som det oppsummerer på følgende måte:

- Det foreligger *ikke* et krav om at tvisten må ha sitt opphav i arvelovens regler – tvister som indirekte vil ha betydning for arvelodd kan omfattes.
- Det stilles ingen krav til hva slags sammenheng som må foreligge mellom tvisten og arvesituasjonen.
- Det kreves *ikke* at arv er *eneste* årsak eller at det er den *direkte* årsaken.

Selskapet avviser at FSN-2824 er relevant fordi spørsmålet i denne saken er om tvisten har "sammenheng med" eller "utspring i" arv.

Den rettslige posisjon som sikrede befinner seg i, er utelukkende et resultat av forhold som gjelder arv. Bakgrunnen for at arvingene i det hele tatt er i besittelse av kunsten det strides om, er at de har overtatt boet på lik linje med øvrig arv. Så lenge avdøde var i live, var det ingen tvist mellom ham og R, jf. stevningens pkt. 3.2 og bilag 4. Det anføres fra Rs side at det foreligger en avtale som regulerer hva som skulle skje ved et eventuelt arvefall. Partene er dermed uenig om gyldigheten av en avtale som er ment å regulere forhold etter Ms død. Tvisten mellom R og sikrede er en direkte konsekvens av Ms bortgang.

Det er i vilkårene også gjort unntak for rettshjelpavgifter for juridiske personer som dødsbo. Prosessvarselet fra R er adressert til "(Ms) dødsbo, v/ (sikredes bror)". R hevder videre i prosessvarselet: "etter samme avtale var det enighet om at den lengstlevende av de to skal styre over kunsten ved den enes død. Boets foreløpige håndtering av kunsten er dermed urettmessig." Tilsvaret til prosessvarselet har overskriften: "(R) – (M) dødsbo – Ad kunst i boet".

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om selskapet er ansvarlig for utgifter til rettshjelp.

Nemnda forstår saken slik at partene er enige om at (R) ikke har krav på arv etter avdøde, og at de aktuelle gjenstandene ikke er eksplisitt nevnt i avdødes testament. Tvisten gjelder direkte spørsmålet om sikrede har eiendomsrett til de omtvistede gjenstandene. Men sikredes eiendomsrett til de aktuelle gjenstandene oppsto ved stefarens bortgang, og det var denne arvesituasjonen som utløste spørsmålet om eiendomsretten til kunsten og om R eller stefaren var reell eier av kunstgjenstandene. Det er derfor årsakssammenheng mellom arvesituasjonen og tvisten i den forstand at uten et arvefall ville de sikrede aldri kommet i noen konflikt med R. Nemnda mener dette er tilstrekkelig til å si at tvisten har sammenheng med eller er utløst av arv. Nemnda peker for øvrig på at tvisten har betydning for størrelsen av de involvertes arvelodd og dermed også for selve arveoppgjøret. Det er derfor ikke avgjørende at tvisten gjelder forståelsen av en mulig avtale mellom stefaren og R, jf. for så vidt FinKN-2018-290.

Sikrede har etter dette ikke krav på dekning for rettshjelpavgifter.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Elisabeth Okkenhaug (selskapsrepresentant), Roy Johansen (selskapsrepresentant), Hege Sundby (forbrukerrepresentant) og Gyrid Giæver (forbrukerrepresentant).